

Ékszer kisokos

Füzetünkben megválasztunk néhány rendszeresen felmerülő kérdést, és emellett összegyűjtöttünk néhány érdekes információt, amit érdemes tudni a nemesfém ékszerekről.

Pár tippet is adunk, milyen szempontokat érdemes figyelembe venni ékszer vásárláskor.

Reméljük, hasznosnak bizonyulnak tippjeink.-:-)

Jó olvasást kívánunk!

Ékszergyár Csapat

Az ékszerek története

Ékszereket már az ősember is készített magának. Felhasználtak minden a környezetükben fellelhető anyagot: fadarabokat, kavicsokat, állati fogakat, csontokat, magvakat. Egyes ékszereknek mágikus erőt tulajdonítottak, más ékszereket csak az viselhetett, aki kiérdemelte, pl. egy állat elejtésével. Rangjukat, a közösségben betöltött szerepüket is az ékszereikkel jelezték egymásnak.

A későbbi korokban, ahogy az ember megismerte a különböző fémeket (bronz, vas, nemesfémek) már ezekből is készültek ékszerek.

A nemesfémek különleges tulajdonságaik miatt váltak, a gazdagság és a luxus kifejezőivé. Mivel könnyen megmunkálhatóak (hidegen is), nem korrodálódnak, még magas hőmérsékleten is megtartják fényüket. Nemhiába, hogy az ezüst és az arany, e két ritka nemesfém lett a pénz fő alapanyaga is évszázadokon át.

Az aranyat és az ezüstöt már jóval időszámításunk előtt ismerték az ókori keleten (i.e. 5000-tól). Az ezüst kezdetben azonos értéket képviselt az arannyal, az ókorban még nem ismerték vegyületeiből való előállításának módszerét (az ezüst nagy mennyiségben bányászható más fémekkel alkotott elegyben) csak elemi állapotban hasznosították. Később, ahogy felfedezték vegyületeiből való kivonásának módszerét, értéke egyre csökkent: a középkorban 1 kg arany megfelelt 13 kg ezüstnek, 1895-ben 28 kg-nak, 1939-ben már 77 kg-nak. Jelenleg végén 50 körül mozog ez az arány.

Miért ötvözik a nemesfémeket?

A színarany, a színezüst és túlságosan puha, gyorsan kopik, ugyanakkor magas az olvadáspontjuk. Nem elhanyagolható az a szempont sem, hogy sokkal drágább is lenne egy ékszer ötvözetlen nemesfémből.

Ezért a nemesfémeket, hogy javítsák fizikai és kémiai tulajdonságaikat (pl.: kopásállóságukat, keménységüket, csökkentsék olvadáspontjukat, megváltoztassák színüket, pl: a fehérarany...) ötvözik.

Az ötvözött arany tárgyak, ékszerek aranytartalmát karátban mérjük. Rövidítése **Kt**, angol nyelvterületen **ct**.

Karát elnevezés a szentjánoskenyérfa termésének görög nevéből, a *keration* szóból ered, aminek magvait az ókorban – azok nagyon hasonló mérete és súlya miatt – precíziós súlymérésre használták.

Mit is jelentenek a karátszámok:

1. 1000 ezrelék = 24 karát (színarany) nincs ötvözve
2. 916 ezrelék = 22 karát ($22/24=0,916$) a 22 karátos aranyban 0,916 g színarany és 0,084 g ötvöző van
3. 750 ezrelék = 18 karát ($18/24=0,750$) a 28 karátos aranyban 0,750 g színarany és 0,250 g ötvöző van
4. 585 ezrelék = 14 karát ($14/24\sim 0,583$) a 14 karátos aranyban 0,583 g színarany és 0,417 g ötvöző van
5. 375 ezrelék = 9 karát ($9/24=0,375$) a 9 karátos aranyban 0,375 g színarany és 0,625 g ötvöző van
6. 333 ezrelék = 8 karát ($8/24=0,333$) a 8 karátos aranyban 0,333 g színarany és 0,667 g ötvöző van

Élettani hatások

Az arany még ötvözött formában is kedvező hatással van szervezetünkre (selymessé teszi a bőrt, serkenti a vérkeringést, jót tesz az ízületeknek, nyugtatóan hat az idegrendszerre...). Hosszantartó viselésnél, ez nem mellékes szempont (pl. a sárga és vörös színű aranyban ezüst és réz ötvözők vannak, amely fémek szintén kedvező hatással bírnak szervezetünkre). Az ezüst baktériumölő hatását már az ókor óta ismeri az ember, ezért tartották az ivóvizet ezüst edényekben. Az ezüst étkezészetek pedig jó hatással voltak a száj és ínybetegségekre. (gyerekeknek a fogzás időszakában pl. ezüst kanalat adtak rágcsálni).

A réz elengedhetetlen építőeleme szervezetünknek. Az ezüsthöz hasonlóan kiváló baktériumölő hatása is van.

Mire érdemes figyelni ékszervásárlásnál?

Mindenképpen bizonyosodjunk meg róla, hogy az ékszer tartalmazza-e a hatályos magyar fémjelet. A fémjel az ékszereknél olyan, mint az autóknál a rendszám. A jelzés alapján megállapítható az ékszer nemesfémtartalma (pl. aranyból, hogy hány karátos), az hogy Magyarországon készítették, vagy külföldön, a gyártó cég névjelzése is benne kell legyen, a fémjel mellett, illetve mivel a fémjelet időről időre változtatják, nagyjából az is beazonosítható mikor készülhetett az ékszer.

A fémjelzést Magyarországon törvény szabályozza, csakis Budapesten a Nemesfémvizsgáló és Hitelesítő Igazgatóság (NEHITI) végezheti.

Minden hazánkban készült arany tárgyat csak úgy lehet kereskedelmi forgalomba hozni, ha fémjelezetve van, ez aranyból 1 g felett kötelező, ezüst ékszernél 2 g felett. A fémjel hitelesen igazolja a tárgy arany, vagy ezüsttartalmát.

A külföldről behozott ékszereket is kötelező fémjeleztetni, ezek tárgyak ún. behozatali fémjelet kapnak.

Magánszemélyek is fémjeleztethetnek külföldről behozott ékszereket. Az ékszer származását igazoló dokumentumot és egy nyilatkozatot kell benyújtani, amely a tárgy tulajdonjogát igazolja, és megfizetni a fémjelzés díját.

A fémjelek kinézetéről, egy fényképes tájékoztatót, minden ékszerüzlet és műhely köteles kifüggeszteni. Javasoljuk, hogy a fémjelet az ékszerben nagyítóval ellenőrizzék le, vásárlás előtt. Ha nem tudunk a tájékoztatón eligazodni, kérjük meg a szakembert magyarázza el melyik fémjelet kell az ékszerben keresnünk.

2006-tól érvényes fémjelek belföldön készült aranytárgyakra:

916 ezrelék
22 karátos

750 ezrelék
18 karátos

585 ezrelék
14 karátos

375 ezrelék
9 karátos

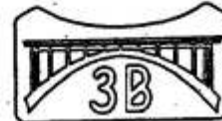
ezüst tárgyak fémjelei:

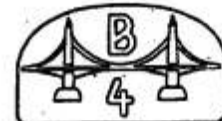
925 ezrelék

900 ezrelék

835 ezrelék

800 ezrelék

platina tárgyakra:

950 ezrelék

900 ezrelék

Hivatali jel:

1999-től érvényes fémjelek külföldről behozott aranytárgyakra:

916 ezrelék
22 karátos

750 ezrelék
18 karátos

585 ezrelék
14 karátos

375 ezrelék
9 karátos

ezüstitárgyakra:

925 ezrelék

900 ezrelék

835 ezrelék

800 ezrelék

platina tárgyakra:

950 ezrelék

Minden egyéb szám vagy jelzés nem minősül fémjelnek, ha csak betűket és számokat látnak csak az ékszerben, akkor annak nemesfémtartalma egyáltalán nem igazolt. Ha magánszemélytől vásárol ékszert, azt ajánlatos előtte ékszerésszel bevizsgáltatni.

Mi a különbség a sorozatgyártott gépi, és az egyedileg, kézzel készült ékszerek között? Melyik a jobb, melyiket érdemes megvásárolni?

Az kézzel készített ékszer mindig egyedi, még akkor is, ha egy olyan darabot készítettünk (pl. nyakláncnál) amit az ékszerész másnak is elkészíthet, mert pont ez a kézi munka varázsa, (kétszer pont ugyan azt az ékszer szinte lehetetlen elkészíteni, és általában más a vastagság a méret...)

De nézzük racionálisan a tények összehasonlítását:

A sorozatgyártott géppel készült ékszerek üregesek, vékony 0,1 - 0,3 mm vastagságú anyagból készülnek, kis súlyúak, azért hogy minél alacsonyabban tudják tartani az árukat (mert az anyagköltség igen magas). Illetve a karláncokat, nyakláncokat csak üregesben tudnak géppel legyártani. Ezek az ékszerek mutatósak, de állandó, vagy sűrű hordás esetén hamar elvékonyodnak. Ha mégis folyton viselni szeretnénk egy ilyen ékszert, számolnunk kell azzal, hogy 1-2 év alatt úgy megkopik, hogy már nem lesz érdemes megjavíttatni. (főleg üreges nyakláncokra és gyűrűkre jellemző). Ezeket az ékszereket alkalmankénti rövid (pár órá) viselésre javasoljuk.

A kézzel készült ékszerek, általában tömörek, vagy ha üregesek (pl. pecsétgyűrűk, fülbevalók) is, az ékszerészek vastagabb anyagból készítik el őket (minimum 0,4 - 1,2 mm),

mint hasonló géppel készült társaikat, így éveken át tartó folyamatos viselésre is alkalmassá válnak, anélkül, hogy teljesen elvékonyodnának.

Ha van tört aranyunk, ezüstünk, azt az ékszerészek beszámítják a munkadíjba, így jelentősen csökkenthetjük a vételárat is.

Hogyan tisztítsuk, tartsuk karban a ékszereinket?

Otthoni tisztításra javasolunk egy puha sörtéjű, (már nem használatos) fogkefét, és (bármelyik) a boltokban kapható folyékony mosogatószeret. A mosószeres kefével alaposan dörzsöljük át az ékszert kívül belül, majd mossuk le meleg vízzel. Egy puha ruhával finoman töröljük át. Fényesíteni, polírozni otthoni körülmények között remekül használhatóak különböző aranyhoz és ezüsthöz való ékszertisztító-polírozó kendők. Ezekkel a mosószeres lemosás és megszáritás után alaposan átdörzsölgetve az ékszert sokáig megtartható magas fénye. (ezt az eljárást havonta egyszer ajánljuk elvégezni, de ha szükséges lehet sűrűbben is)

Ha nagyon karcos a gyűrű, ajánlott egy ékszerészt felkeresni, aki gépi polírozással újra visszaállítja az eredeti csillogását.

Az ezüstön kénes környezetben (lehet a levegőben is, de főleg gyógyvízben található) egy barnás fekete réteg képződik. Ez a réteg a fémet nem károsítja, polírozással eltávolítható. Sok ügyfelünktől hallott praktika a fogkrémes átsúrolás – mely, ugyan leszedheti ezt a feketés réteget - de nem javasoljuk, mert a fogkrémekben durvább szemcsék is vannak, amik összekarcolják az ékszert, a mélyebb mintás részekből pedig nehéz maradéktalanul eltávolítani a fogkrém maradványait.

Erős kéntartalmú termálvízben enyhe elszíneződés jöhet létre az arany felületén is. Volt rá példa, hogy fürdőzés után az ékszer tulajdonosa kétségbeesetten sietett hozzánk, hogy ellenőriztesse tényleg arany-e az ékszer, valóban 14 karátos volt (nem mi készítettük a láncot) az elszíneződést a 14 karátos aranyban lévő ötvözők (ezüst és réz) okozták. Az ötvözők ugyanis kölcsönhatásba lépnek a kénnel és egy vékony oxidréteget képeznek az ékszer felületén. Nem kell azonban megijedni, mert ez a réteg nem károsítja a felületet (pl. nem hasonlatos a rozsdával) és gépi polírozással tökéletesen eltávolítható.

Mi a különbség a fehér, sárga és a vörös arany között?

Aranytartalmuk azonos - attól függően hány karátosak - az ötvöző anyagokban, illetve azoknak az arányaiban van eltérés, ez okozza a színkülönbségeket.

A sárga aranyban szintiszta réz, és szintiszta ezüst van, mint ötvöző anyag. Az ezüst magasabb arányban, mint a réz, ezért világosabb és sárgásabb a színe.

A vörös aranyban szintén szintiszta réz, és szintiszta ezüst van, azonban magasabb a réz aránya, emiatt lesz vöröses a színe (mivel a színréz vörös).

A fehéraranyban nikkel, vagy palládium és ezüst van ezért lesz a színe szürkésfehér.

Ha fehérarany ékszert szeretnénk csináltatni, csak fehéraranyat lehet beadni hozzá törtaranyban?

Nem. Ahogy azt az előzőekben írtuk, az arany karátszáma számít és nem a színe (mert a különböző színű, de azonos karátszámú aranyakban azonos az aranytartalom). Ha 14 karátos fehérarany gyűrűket szeretnénk csináltatni, adhatunk hozzá sárga vagy vörös színű aranyakat, az ékszerészek csak a karátszámát vizsgálják meg (a színe nem számít, mert újra lesz ötvöztetve a készítésnél). Ha magasabb a beadott aranyunk karátszáma, mint amelyet csináltatni szeretnénk, akkor azt átszámítják nekünk, és így kevesebb súlyban kell hozott aranyat beadnunk.

Ha tetszett a kisokosunk, és szeretnél még több hasznos információt, érdekességet megtudni az ékszerek világából látogass meg minket a www.ekszergyar.hu és a www.facebook.com/ekszergyar oldalon.

Gáll Tünde és Kurta Kata